

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	
MATERIA	Deseño de Escenografía
DISCIPLINA	Iluminación II
TITULACIÓN	Titulación en Arte Dramática en Arte dramática
ESPECIALIDADE	Escenografía
ITINERARIO	
CURSO	2º
CRÉDITOS ECTS	2
CARÁCTER	Obrigatorio
DEPARTAMENTO	Escenografía
CENTRO	ESAD de Galicia
COORDINADORA	Alejandra Montemayor Suárez
DOCENTE	Nome e apelidos: Alejandra Montemayor Suárez Contacto: diasdeluz@gmail.com / alejandra.montemayor@edu.xunta.es
DESCRIPCIÓN	Coñecemento avanzado e utilización dos principios de estrutura, forma, cor, textura, espazo e volume, aplicados ao deseño da iluminación. Afondamento nos coñecementos do uso da cor en iluminación. Desenvolvemento da execución da documentación técnica precisa (follas técnicas, planos de luces...). A organización no proceso da montaxe. Análise da luz en contacto cos outros elementos do espazo escénico.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os acadados na materia de Iluminación I.
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego X Castelán X Inglés X
2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DE GRAO	
T2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE	
EE1	Concibir as ideas e propostas que fundamentan a creación do deseño, explorando a dinámica do espazo, do corpo e da luz, valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.
EE2	Proxectar a composición do deseño a través do uso do coñecemento dos procedementos técnicos e de representación.
EE5	Estudar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.
3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA	COMPETENCIAS VINCULADAS
1. Aplicar os coñecementos técnicos acadados na materia de Iluminación I.	T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE1, EE2,

		EE5
2. Ter experiencias prácticas coa luz que lle permitan ao/á alumn@ comezar desenvolverse de xeito práctico e real neste eido.		T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE2,
3. Comezar amosar sensibilidade estética e creativa dende a concepción do iluminador como creador.		T2, T3, T8, T13, X5
4. Iniciarse na configuración dun sentido estético-práctico para levar a cabo proxectos executables.		T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE1, EE2, EE5
5. Comprender a relación do traballo entre @ iluminador/a, @ escenográf@, @ figurinista e @ director/a de escena.		T3, T8, T13, EE5
6. Comezar aprender e considerar as posibilidades técnicas reais dunha montaxe e saber adaptar os deseños aos recursos dos que se dispoña.		T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE2, EE3, EE5
4. CONTIDOS		
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Principios básicos de electricidade.	1.1. Teoría atómica. 1.2. Conductores e illantes. 1.3. Corrente eléctrica. Tipos de corrente. 1.4. Magnitudes eléctricas. 1.5. Lei de Ohm.	1
2. A seguridade.	2.1. Traballar con seguridade en iluminación. 2.2. A normativa vixente. 2.3. Mantemento de equipos.	0.5
3. Organización do proceso da montaxe.	3.3. A montaxe técnica. 3.3.1. A ubicación dos proxectores. Direccionamento e filtrado. 3.3.2. O traballo no dimmer. Cableado e patcheado. 3.3.3. O traballo na mesa de luces. Asignación, gravación. 3.4. O pase técnico.	2
4. A luz conformadora do espazo.	4.1. A procura da tridimensionalidade no espazo por medio da luz. 4.2. Xerar planos. 4.3. Luz dura, semidifusa e difusa. 4.4. A luz como obxecto, conformadora da composición espacial. 4.5. O volume dos elementos. 4.6. A dualidade luz-sombra. 4.7. Contrastes de intensidade e contrastes de cor. 4.8. Luces xerais, luces puntuais, luces de efecto.	2
5. A sombra conformadora do espazo.	5.1. Tipos de sombra. 5.1.1. Sombras propias. 5.1.2. Sombras lanzadas. 5.1.3. Sombras de clave alta, media e baixa. 5.2. A sombra segundo a posición do foco de luz. 5.3. Contraste entre luces e sombras. 5.4. A sombra como obxecto escénico.	1

6. A luz creadora do personaxe.	6.1. Modificación das características psicofísicas do personaxe por medio da luz. 6.1.1. A luz e a sombra segundo a ubicación e a dirección da fonte de luz 6.2.2. Luz dura, difusa e semidifusa. 6.2.3. O modelado dos corpos. 6.2.4. A cor nos personaxes.	2	
4. A materialización da luz.	4.1. A interacción entre luz, cor, texturas, e materiais. 4.1.2. A modificación dun mesmo espazo mediante a luz. 4.1.3. A importancia do tempo de permanencia da luz	2	
8. A cor.	8.1. A ambientación do espazo. 8.1.1. Temperatura de cor fría vs cálida. 8.1.2. Aplicación dos filtros de cor. 8.2. O volume mediante a cor. 8.3. Xerar planos. 8.4. A cor na sombra. 8.5. Psicoloxía da cor.	2	
9. Recursos para a transmisión de datos.	9.1. O plano de luces básico. 9.2. O bosquejo de atmosfera inicial.	1	
10. Traballos en torno á iluminación.	6.1. Análise do traballo de iluminadores/as pertencentes a distintos campos: teatro, cinema, artes plásticas, arquitectura...	1.5	
TOTAL SESIÓNS		15	
5. PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Sesión maxistral.	2		2
Presentacións / exposicións.	10	10	20
Práctica de aula individual: resolución de problemas e/ou exercicios.	7		7
Práctica de aula colectiva: resolución de problemas e/ou exercicios.	5	10	15
Titoría docente.	3		3
Actividades de avaliación. Traballos tutelados.	3	10	13
TOTAL	30	30	60
PORCENTAXE	50%	50%	
6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE			
Actividades	Descrición		
Sesión maxistral.	Exposicións por parte da docente dos coñecementos teóricos precisos para o desenvolvemento da práctica da iluminación teatral. Apoiaranse con material audiovisual que posteriormente será entregado para a súa revisión e/o consulta.		
Presentacións / exposicións.	Faranse tanto no teatro como na aula, realizando unha práctica ao mesmo tempo que o profesor indica as directrices teóricas.		
Prácticas de aula individuais e	Desenvolveranse baixo a supervisión do docente, aplicando os contidos		

colectivas: resolución de problemas e/ou exercicios.	aprendidos.	
Titoría docente.	Asesoramento sobre os diversos temas que compoñen a programación tanto de xeito teórico como teórico-práctico.	
7.ATENCIÓN PERSONALIZADA		
Afondamento nos coñecementos	O alumnado que desexe afondar nalgunha das cuestións desta guía docente poderá plantexarlle as súas inquiredanzas á profesora	
Preferencias particulares	O alumnado que desexe probar algún aspecto en particular (mesturas de filtros concretos, por exemplo) poderá solicitarlle una práctica á profesora	
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
8. 1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Desenvolvemento dun traballo teórico-práctico aplicando os coñecementos acadados tanto nesta materia como na de Iluminación I.	T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE1, EE2, EE5	50%
Rexistros de observacións das prácticas realizadas na clase, tanto individuais coma colectivas	T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE1, EE2, EE5	30%
Asistencia a clase, participación, puntualidade...	T13	20%
<p>Descrición do traballo:</p> <p>O traballo ten por obxectivo aplicar os coñecementos da materia de Iluminación I. Para isto, traballarase a partires dun fragmento ou escena dun texto para o que se elixirá un determinado tipo de iluminación. A elección de dito fragmento será pactado coa profesora ao longo do primeiro cuatrimestre. O traballo será revisado paulatinamente pola profesora e é fundamental a asistencia a titoría.</p> <p>Seguiranse os seguintes pasos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Escolla dunha escena dun texto e análise da mesma. Cómpre sinalar o estilo da escrita, onde a ubicamos, os personaxes que interveñen na mesma, e a escenografía e o vestuario que se vai empregar. Asemade, o ambiente ou sensación que quero aportar coa luz e as sombras. 2. Referentes visuais. Serverán para transmitirle á profesora e tamén como investigación persoal, o ambiente que quero xerar. Serven cadros, fotografías, etc. 3. Bosquexos de atmosfera. Debuxos da escenografía en perspectiva ou ben fotos dunha maqueta. Empregarase calquera recurso que amose os elementos sobre os que vou traballar e a atmosfera que vou xerar con eles e a iluminación. Explicación de como creo que poden funcionar os elementos e materiais coa luz. Para isto, realizaranse probas no teatro tanto nas horas de clase como nas titorías. 4. Story board cos diferentes cambio en pranta da iluminación e os elementos. 5. Escolla dos proxectores, colocación e dirección dos mesmos, filtros, etc. Explicación por escrito de por qué emprego un determinado material técnico e non outro, un determinado esquema de iluminación ou luces puntuais, como creo que afectarán luces e sombras aos personaxes, etc. Cómpre empregar a nomenclatura aprendida ao longo do ano. 6. Plano en pranta a escala do plano de luces, debuxando tamén a escenografía. Tamaño A4 e feito en CAD. No plano deberán figurar tanto os proxectores coma os filtros (que deberán ser específicos de catálogo), os circuitos, canles, e todo o preciso para que sexa práctico. Deberá tamén ter as cartelas de proxectores, filtros, etc. O espazo no que se desenvolverá este traballo será a Sala Pedra Seixa. 7. Reflexión persoal sobre o proceso de traballo. Análise sobre o resultado, as dificultades atopadas, as diferenzas entre o proxectado e as variacións feitas tralas probas prácticas co material, etc. 		

<p>Nota 1: O 10% de faltas de asistencia a clase suporá a perda da avaliación continua. Nota 2: Para aprobar a materia todas as partes deberán ser superadas</p>		
8.2. Avaliación extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Desenvolvemento dun traballo teórico-práctico aplicando os coñecementos desenvolvidos tanto nesta materia como na de Iluminación I. As partes do traballo serán as redactadas anteriormente	T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE1, EE2, EE5	50%
Proba práctica no teatro.	T3,T13, EE1, EE2	50%
<p>Nota 1: O/a alumno/a que se atope nesta situación deberá poñerse en contacto coa profesora para supervisar a elección do texto. Nota 2: Para aprobar a materia será preciso superar ambas probas. Nota 3: A profesora deberá revisar o traballo antes da entrega extraordinaria ao menos en dúas ocasións.</p>		
8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Desenvolvemento dun traballo teórico-práctico aplicando os coñecementos desenvolvidos tanto nesta materia como na de Iluminación I. As partes do traballo serán as redactadas anteriormente	T2, T3, T8, T13, X5, X6, EE1, EE2, EE5	50%
Proba práctica no teatro.	T3,T13, EE1, EE2	50%
<p>Nota 1: O/a alumno/a que se atope nesta situación deberá poñerse en contacto coa profesora para supervisar a elección do texto. Nota 2: Para aprobar a materia será preciso superar ambas probas. Nota 3: A profesora deberá revisar o traballo antes da entrega extraordinaria ao menos en dúas ocasións.</p>		
9. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS		
<p>Referencias básicas</p> <p>APPIA, ADOLPHE (2000): <i>La música y la puesta en escena</i>. Asociación de Directores de Escena, Madrid.</p> <p>BACHELARD, G. (1986): <i>La poética del espacio</i>. Ed. F.C.E. México.</p> <p>KALTENBACH, FRANK (2007): <i>Materiales translúcidos. Vidrio. Plástico. Metal</i>. Ed. Gustavo Gili. Detail Praxis. Barcelona.</p> <p>KELLER, MAX (1999): <i>Light fantastic (Licht fantastic)</i>, PRESTEL, München</p> <p>KUEPPERS, Harald (1985): <i>Fundamentos de la teoría de los colores</i>, Ed. Gustavo Gili, Barcelona.</p> <p>MAAK, TIM HENRYK y PAWLIK, KAY (2011): <i>Un discurso de la luz</i>. Editado por Erco, Alemania.</p> <p>MARTIN, FRANCO (2005): <i>Manual práctico de iluminación</i>. Ed. A. Madrid Vicente.</p> <p>MORENO, JUAN CARLOS – LINARES, CÉSAR (2005): <i>Cuadernos de Técnicas Escénicas, Iluminación</i>. Editorial Ñaque.</p> <p>MOREY, MIGUEL e PARDO, CARMEN (2003): <i>Robert Wilson</i>. Ed. Polígrafa. Barcelona.</p> <p>SIRLIN, ELI (2006): <i>La luz en el teatro. Manual de iluminación</i>. Inteatro, Instituto Nacional del Teatro. Colección Pedagogía Teatral.</p>		

Referencias complementarias

- ARNHEIM, R (2002): *Arte y percepción visual*, Alianza Editorial, Madrid
(1998): *El pensamiento visual*, Ediciones Paidós Iberica, S.A, Barcelona
- AZARA, PEDRO e GURI, CARLES (2000): *Arquitectos a escena*. Ed. GG. Barcelona.
- BAHAMON, ALEJANDRO (2010): *Luz, color, sonido: efectos sensoriales en la arquitectura contemporánea*. Ed. Parramon.
- DAVIS, Tony (2002): *Escenógrafos*, Ed. Océano. Barcelona.
- DONDIS, Donis A. (2002): *La sintaxis de la imagen*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona
- GOMBRICH, ERNST H. (2007): *Arte percepción y realidad*, Ediciones Paidós Iberica, S.A.,
- HELLER, EVA (2004): *Psicología del color. Cómo actúan los colores sobre los sentimientos y la razón*. Ed. Gustavo Gili, Barcelona.
- HOWARD, PAMELA (2004): *Escenografía*. Ed. Galaxia, Biblioteca de Teatro. Vigo.
- LOISELEUX, JACQUES (2004): *La luz en el cine. Cómo se ilumina con palabras. Cómo se escribe con la luz*. Ed. Paidós, "Cahiers du Cinéma". Barcelona.
- LUCIE-SMITH, E. (1991): *Movimientos artísticos desde 1945*. Ed. Destino. Barcelona.
- MARZONA, DANIEL (2005): *Arte conceptual (serie menor)*. Ed. Taschen Benedikt. Köln.
- MORGAN, ROBERT C (2003): *Del arte a la idea: ensayos sobre arte conceptual*. Ed. Akal. Madrid.
- PARE, RICHARD (2003): *Tadao Ando: Los colores de la luz*. Ed. Phaidon Press Limited. Londres.
- PRÄKEL, DAVID (2008): *Iluminación*. Ed. Blume, Barcelona.
- PLUMMER, HENRY (2009): *La arquitectura de la luz natural*. Ed. Blume, Barcelona.
- PRUNER, MICHEL (2005): *A fábrica do teatro*. Ed. Galaxia, Biblioteca de Teatro. Vigo.
- SÁNCHEZ, JOSÉ ANTONIO (2005): *Dramaturgias de la imagen*. Universidad de Castilla la Mancha.
- SÁNCHEZ VIDIELLA, ALEX (2008): *Minimalismo: La sobriedad en la arquitectura*. Ed. Reditar. Madrid.
- TURRELL, JAMES (2006): *A life in light*. Louise T. Blouin Institute
- TURRELL, JAMES (2001): *Lighting a planet*. Ed. Gerd Hatje. Alemania.
- VV.AA (2006): *Arte conceptual*. Ed. Phaidon Press Limited. Londres.
- VV.AA (2010): *Arte Minimalista*. Ed. Phaidon Press Limited. Londres.
- VV.AA. (2009): *By night: Arquitectura y luz*. Ed. Reditar.
- VV.AA. (2010): *Nuevas ideas en iluminación*. Loft Publications.

10. OBSERVACIÓNS / RECOMENDACIÓNS

- Para ser avaliado nesta disciplina, hai que ter aprobadas as disciplinas anteriores coa mesma denominación.
- Para superar esta disciplina todas as partes avaliadas deberán ser superadas.
- Atención á diversidade: ao tratarse dunha materia cunha gran carga práctica, valorarase cada posible situación de xeito particular para garantir unha resposta ás necesidades temporais ou permanentes de todo o alumnado.

